

Ewangelia – Dobra Nowina

Byblos (grec.) – zwoje ksiąg (l. mnoga)

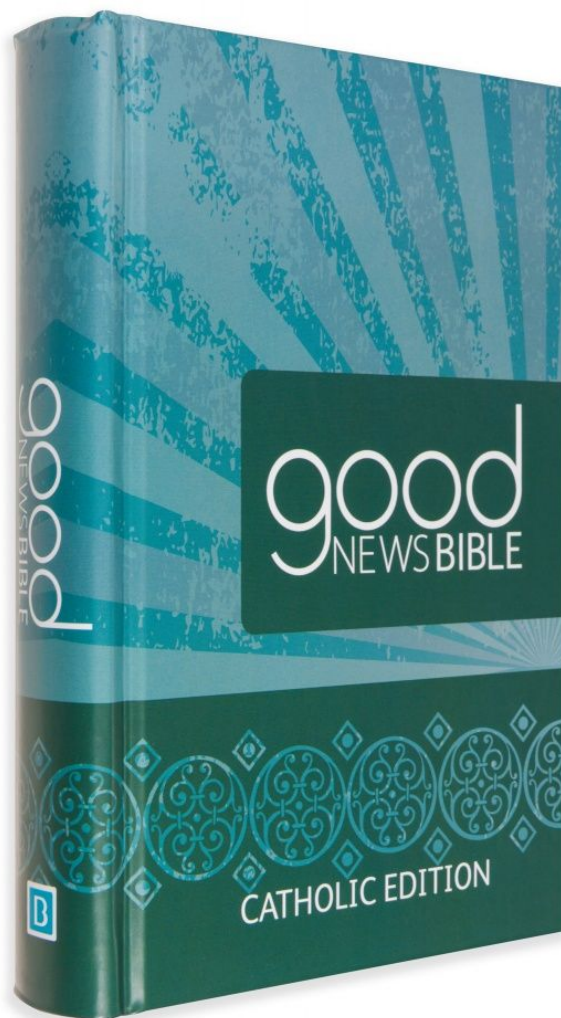

□ Biblia – (grec. Biblion) dosł. zwoje ksiąg.

A) Greckie słowo byblos oznaczało papirus i stąd nazwa nadana miastu prawdopodobnie przez greckich handlarzy, którzy ściągali do Byblos po ten surowiec.

B) Od nazwy miasta Byblos, który był największym w starożytności dostawcą papirusu, wzięta się nazwa byblos –papirus. (Podobnie było z adidasami)

- Biblia – (grec. Biblion) dosł. zwoje ksiąg.
- A) Greckie słowo **byblos** oznaczało papirus i stąd nazwa nadana miastu prawdopodobnie przez greckich handlarzy, którzy ściągali do Byblos po ten surowiec.
- B) Od nazwy **miasta Byblos**, który był największym w starożytności dostawcą papirusu, wzięta się nazwa byblos –papirus. (Podobnie było z adidasami)
- **Ewangelia** – (grec. Evangelion) Dobra Nowina (Good News)
- **Nowy Testament** – (łac. testamentum) Nowe Przymierze. W Starym Testamencie Bóg zawierał Stare Przymierza z Adamem, Noe, Abrahamem, Mojżeszem. Wszystkie te Przymierza Boga z człowiekiem człowiek złamał. W końcu przyszedł Chrystus i zawarł Nowe Przymierze (Nowy Testament), za który oddał życie na krzyżu.

Stary Testament (46):

Historyczne:

Pięcioksiąg, Joz, Sdz, 1-2 Sm, 1-2 Krl., 1-2 Krn, Ezd, Nh, Rt, Tb, Jd, Est, 1-2 Mch

Dydaktyczne:

Hiob, Ps, Koh, Prz, Pnp, Mdr, Syr

Prorockie:

Izajasz, Jeremiasz, Ez, Daniel, Oz, Jl, Am, Ab. Jonasz, Mi, Na, Ha, So, Ag, Za, Ml

Nowy Testament (27):

Historyczne:

4 Ewangelie i
Dzieje
Apostolskie

Dydaktyczne:

Listy św. Pawła,
Jakuba, Piotra,
Jana

Prorockie:

Apokalipsa św.
Jana

Natchnienie biblijne: dwóch Autorów

BIBLIA JEST
NAPISANA:

PRZEZ
CZŁOWIEKA

POD
NATCHNIENIEM
BOGA

Natchnienie Biblijne: nadprzyrodzony wpływ Boga na umysł i wolę piszącego

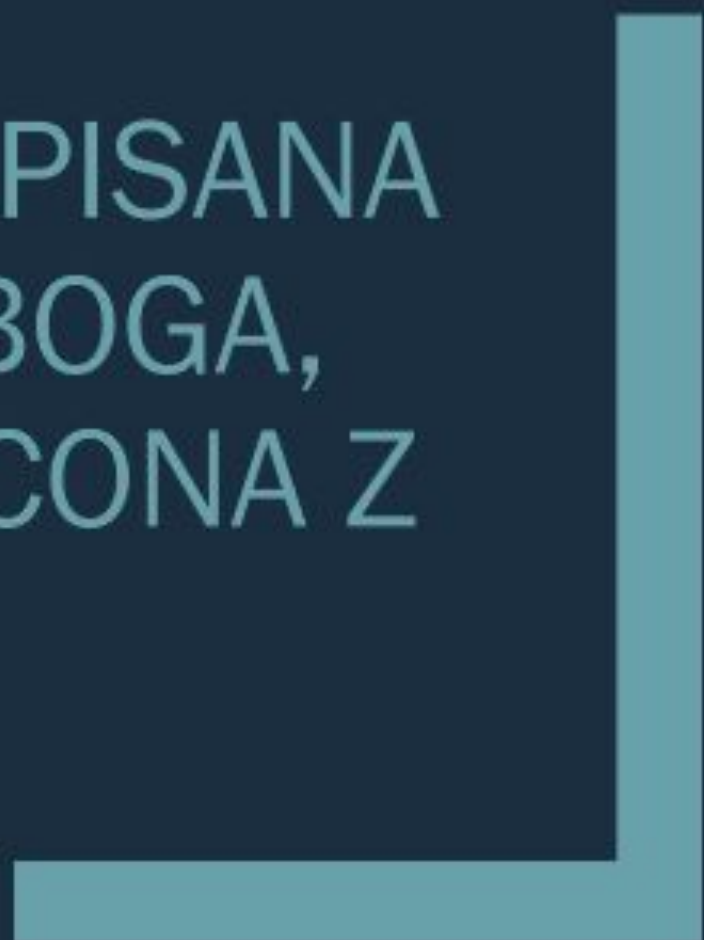
- Greckie słowo teopneustos, tłumaczone jako natchnienie, dosłownie oznacza natchnione przez Boga. Bóg tchnął prawdę do umysłu ludzi. Natchnienie zatem jest to proces, w wyniku którego Bóg przekazuje swoje wieczne prawdy.
- **Prawdy te wyrażane były ludzkim językiem z jego wszystkimi ograniczeniami i niedoskonałościami, a jednak pozostawały Bożym świadectwem.**
- **Bóg natchnął nie słowa, lecz ludzi.** Jego wybrańcy posługując się własnym słownictwem i stylem, przekazywali je dalej. A zatem pisarze biblijni przekazują boskie przykazania, myśli i idee, posługując się przy tym **swoim własnym stylem językowym.**

Biblia nie jest pisana jak dyktando!!!

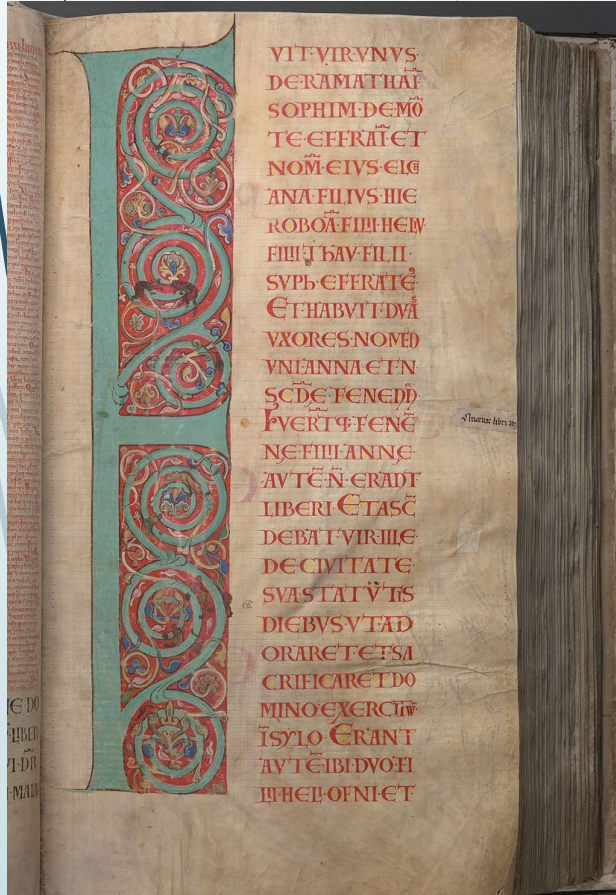

- Ponieważ w taki sposób Bóg kontaktuje się z człowiekiem, słownictwo ksiąg biblijnych różni się między sobą i jest odzwierciedleniem wykształcenia i kultury danego pisarza.
- Natchnienie działa nie na słowa, jakimi posłuży się człowiek, ani na środki wyrazu, jakie zastosuje, ale na niego samego, on zaś pod wpływem Ducha Świętego zostaje przepojony myślami. Natomiast słowa noszą cechy indywidualnego umysłu. Boska myśl przenika umysł i wolę człowieka; w wyniku tego wypowiedzi człowieka są słowem Boga.
- Zatem Biblia jest prawdą Boga wyrażoną ludzkim językiem. Wyobraź sobie próbę wykładu z fizyki kwantowej dwurocznemu dziecku. Taki właśnie problem napotyka Bóg, starając się przekazać boskie prawdy ograniczonej, grzesznej ludzkości. Nasze możliwości ograniczają to, co On może nam przekazać.

BIBLIA NIE ZOSTAŁA NAPISANA
POD DYKTANDO PANA BOGA,
ANI NIE ZOSTAŁA ZRZUCONA Z
NIEBA

Ewangeliści popełniają błędy? Tak!

- Św. Łukasz jest lekarzem, dlatego choroby z których uzdrawia Jezus określa profesjonalną medyczną terminologią (jak Hipokrates), np. „trąd pospolity ciężki”. Rybak św. Jan i celnik św. Mateusz piszą o „jakieś chorobie skóry”.
- Św. Łukasz w Dziejach Apostolskich opisując podróże misyjne św. Pawła zwraca uwagę na małe miejscowości uzdrowiskowe.
- Natomiast św. Mateusz, który jest poborcą podatkowym (celnikiem), więc wtrąca mało istotne dygresje, dotyczące stawek podatkowych. (Kogo to dziś obchodzi xD ?)
- Św. Marek pochodzi z Judei, dlatego kiedy opisuje wędrówki Jezusa po Galilei popełnia błędy geograficzne. Np. myli nazwy miejscowości albo kierunki. (Może miał słabą orientację w terenie?)

- Św. Łukasz, jest dobrze wykształconym lekarzem, więc pisze najpiękniejszą greczyzną, natomiast św. Jan, który jest rybakiem używa tylko ok. 1000 słów (poziom A2).
- Ewangelisti pisząc **w obcym sobie języku** –greckim, popełniają błędy gramatyczne. Np. tzw. arameizmy, kiedy dosłownie tłumaczą zwroty aramejskie na greckie. Źle odmieniają przez rodzaje i przypadki.
- Św. Marek popełnia latynizmy. (W Rzymie jest tłumaczem św. Piotra na łacinę, więc dobrze zna łacinę, ale nie grecki)

Św. Marek

- ❑ Uczeń św. Piotra i Pawła
- ❑ Jednym z 72 uczniów (a więc nie był jednym z Dwunastu, jak Jan i Mateusz)
- ❑ Kuzyn Barnaby
- ❑ Towarzyszył z Barnabą św. Pawłowi podczas pierwszej podróży misyjnej
- ❑ W Perge pokłócił się ze św. Pawłem i odłączył. Potem towarzyszył św. Piotrowi.
- ❑ Pierwszy patriarcha Aleksandrii
- ❑ Spisuje Ewangelią między 60-70 r. Najprawdopodobniej najstarsza.
- ❑ Według tradycji św. Marek został umęczony ok. 68 r.
- ❑ W IX w. jego szczątki z obawy przed profanacją przeniesiono do Wenecji

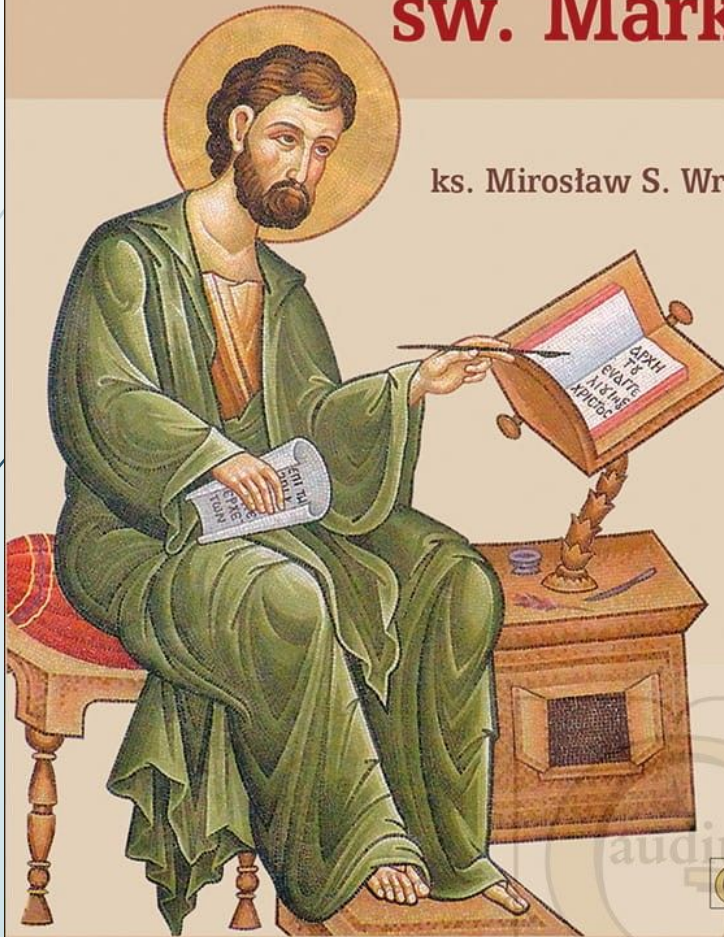

EWANGELIA

według
św. Marka

ks. Mirosław S. Wróbel

WPROWADZENIE | PRZEKŁAD | LEKTURA DUCHOWA

- Najkrótsza i najstarsza Ewangelia nowotestamentowa
- Relacja św. Piotra spisana w Rzymie
- Św. Marek, jak reporter rozmawia z różnymi świadkami wydarzeń, dlatego opisane przez niego wydarzenia są z różnych perspektyw.
- Św. Jan i św. Mateusz pisali z własnej perspektywy, bo byli świadkami.
- Marek pisze do Rzymian, dlatego wyjaśnia wszystkie żydowskie zwyczaje czy terminy hebrajskie (inaczej niż Mateusz, który pisze Ewangelię dla Żydów)
- Marek pomija wszystko to, co może przedstawiać Żydów w złym świetle, ponieważ Żydzi byli pod rzymską okupacją, a Rzymianie byli do nich wrogo nastawieni. (inaczej niż Mateusz, który krytykuje Żydów)
- Nie powołuje się też zbyt często na Stary Testament (Mateusz non-stop odwołuje się do S.T.)
- Wiele latynizmów i kalek łacinskich.

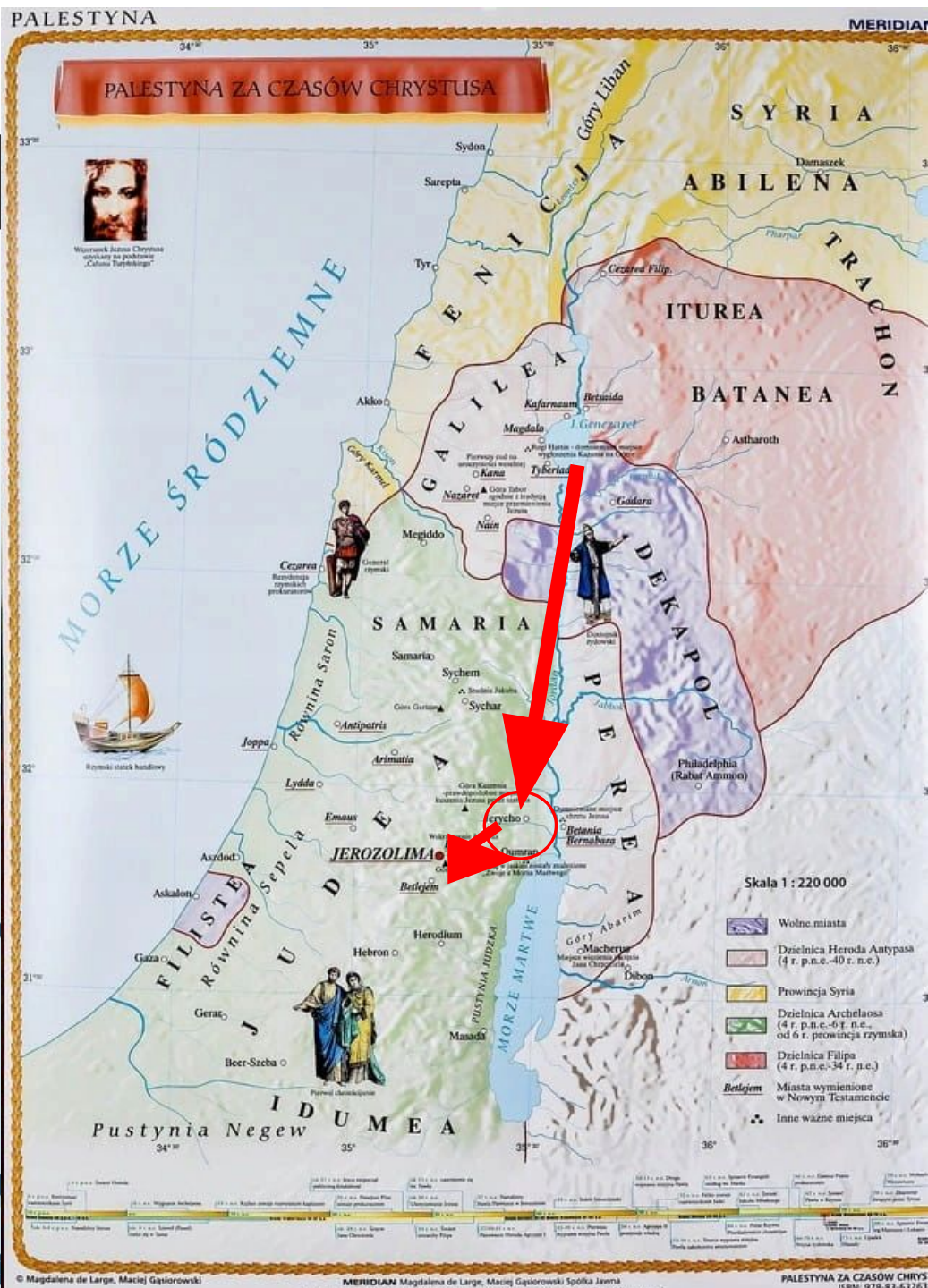
Relacja św. Piotra

- Według wielu źródeł św. Marek był tłumaczem św. Piotra w Rzymie
- Za silnym naleganiem chrześcijan, Marek spisuje nauczanie św. Piotra
- Niektórzy starożytni pisarze chrześcijańscy piszą, że Ewangelię św. Marka można nazwać Ewangelią św. Piotra.
- „Pamiętnik Piotra”
- **Św. Piotr –pierwszy papież**

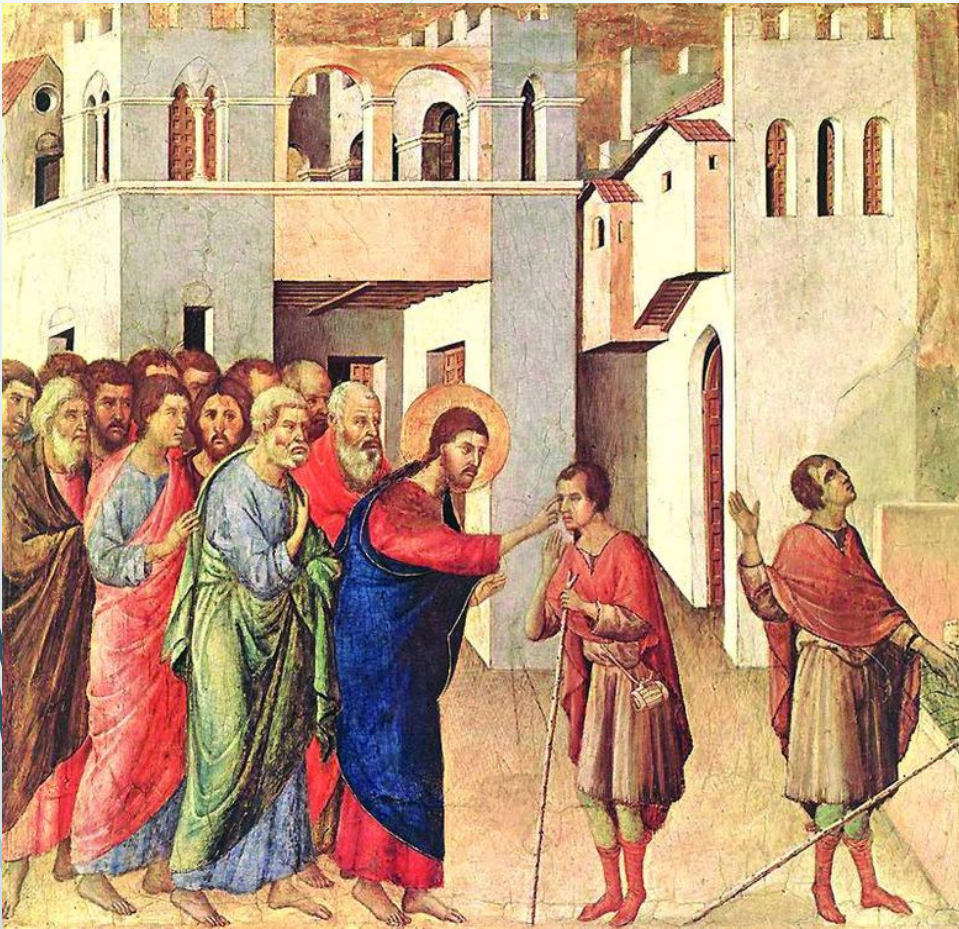

Galilea rozdz.1-9

Podróż do
Jerozolimy rozdz. 10

Jerozolima rozdz.
11-16

Niewidomy pod Jerychem

- Tak przyszli do Jerycha. Gdy wraz z uczniami i sporym tłumem wychodził z Jerycha, niewidomy żebrak, Bartymeusz, syn Tymeusza, siedział przy drodze. Ten słysząc, że to jest Jezus z Nazaretu, zaczął wołać: «Jezusie, Synu Dawida, ulituj się nade mną!» Wielu nastawało na niego, żeby umilkł. Lecz on jeszcze głośniejsze wołał: «Synu Dawida, ulituj się nade mną!» Jezus przystanął i rzekł: «Zawołajcie go!» I przywołali niewidomego, mówiąc mu: «Bądź dobrej myśli, wstań, woła cię». On zrzucił z siebie plaszcz, zerwał się i przyszedł do Jezusa. A Jezus przemówił do niego: «Co chcesz, abym ci uczynił?» Powiedział Mu niewidomy: «Rabbuni, żebym przejrzał». Jezus mu rzekł: «Idź, twoja wiara cię uzdrowiła». Natychmiast przejrzał i szedł za Nim drogą.

Jerycho

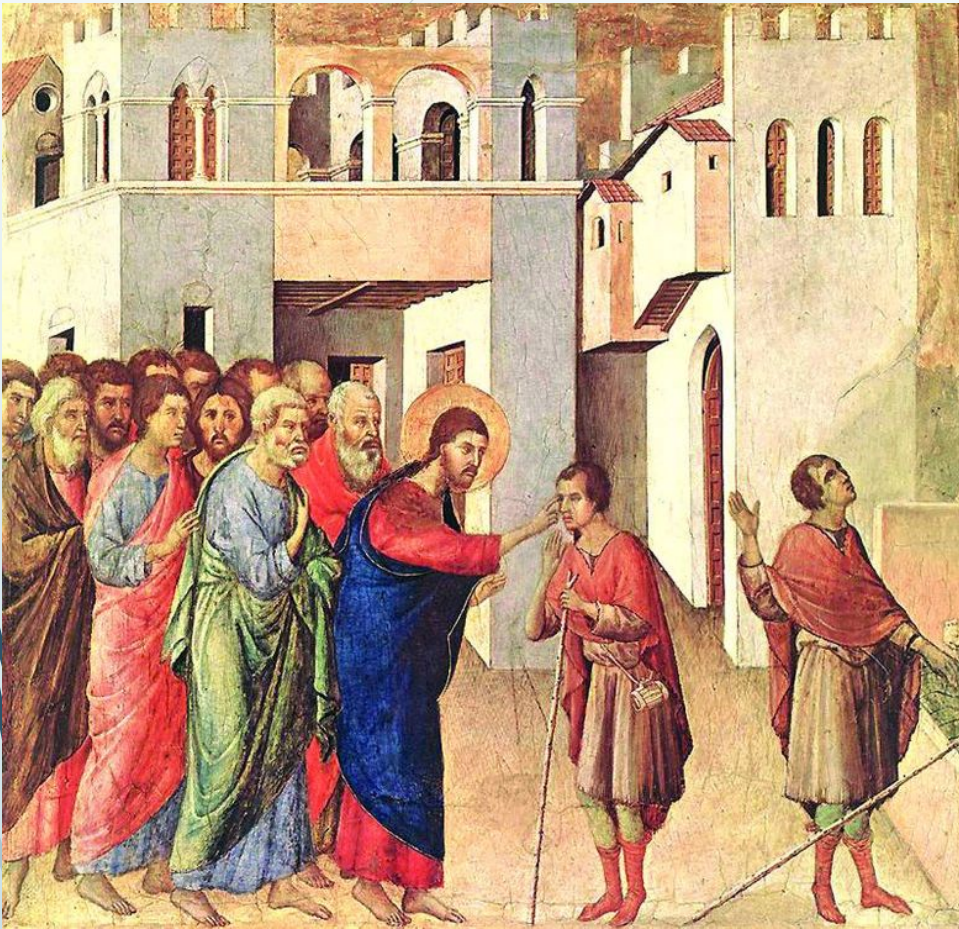

- Zdobyte przez Jozuego po dojściu do Ziemi Obiecanej. Słynne „trąby jerychońskie”.
- Jerycho Achab odbudowuje składając Baalowi synów w ofierze. Miasto grzechów i bałwochwalstwa (2 Krl).
- 250 m pod poziomem morza (Jerozolima 820 nam poziomem morza)
- Jezus idąc do Jerozolimy wstępuje w sam środek ludzkiego grzechu i upadku.

- Aramejskie **Bar-timaios** oznacza –**syn-Timajosa**. Bartymeusz nie ma więc swojego imienia. Jest nazwany synem Timajosa. A Timaios oznacza ojca żebraka.
- Marek tłumaczy aramejskie imię, bo rzymianie nie zrozumieliby aramejskiego imienia, czy właściwie jego braku.
- Ślepota to kara za grzechy (wg Starego Testamentu)

Niewidomy pod Jerychem

- Tak przyszli do Jerycha. Gdy wraz z uczniami i sporym tłumem wychodził z Jerycha, niewidomy żebrak, Bartymeusz, syn Tymeusza, siedział przy drodze. Ten słysząc, że to jest Jezus z Nazaretu, zaczął wołać: «Jezusie, Synu Dawida, ulituj się nade mną!» Wielu nastawało na niego, żeby umilkł. Lecz on jeszcze głośniejsze wołał: «Synu Dawida, ulituj się nade mną!» Jezus przystanął i rzekł: «Zawołajcie go!» I przywołali niewidomego, mówiąc mu: «Bądź dobrej myśli, wstań, woła cię». On zrzucił z siebie plaszcz, zerwał się i przyszedł do Jezusa. A Jezus przemówił do niego: «Co chcesz, abym ci uczynił?» Powiedział Mu niewidomy: «Rabbuni, żebym przejrzał». Jezus mu rzekł: «Idź, twoja wiara cię uzdrowiła». Natychmiast przejrzał i szedł za Nim drogą.

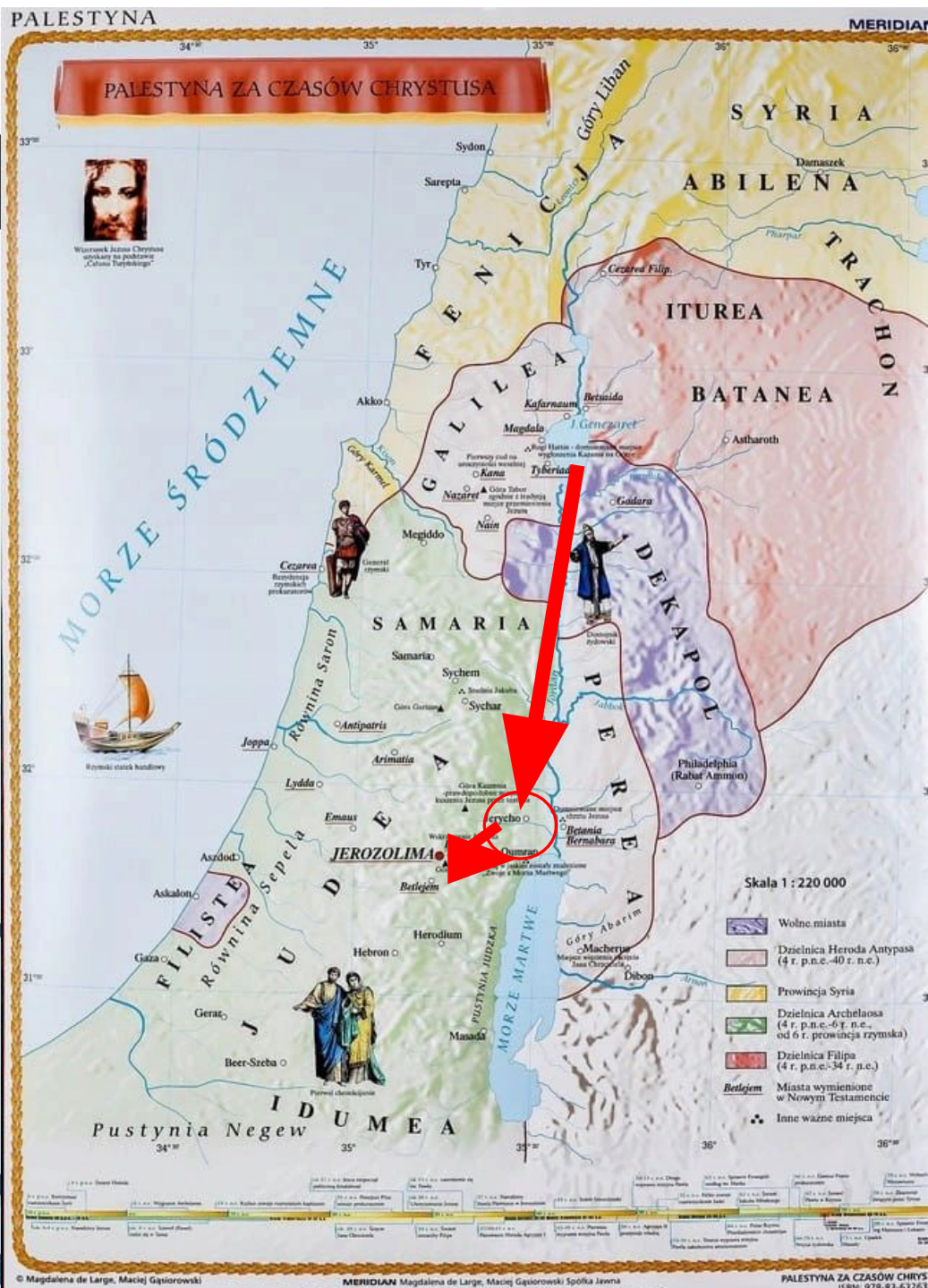
„wołać” – dosł. rozdzierający krzyk

Nie da się uciszyć świadka Mesjasza
(a Ciebie można?)

„Synu Dawida” – tytuł mesjański. Bartymeusz, który jest niewidomy odkrywa tożsamość Jezusa przed innymi. Ślepy widzi to, czego nie widzą zdrowi.

„Ulituj się nade mną!” – Kyrie eleison!

„Zrzucił płaszcz i biegł” – najcenniejsze co miał i wielki dynamizm

Galilea rozdz.1-9

Podróż do Jerozolimy rozdz. 10
-Bartymeusz to pierwszy
spośród uczniów Jezusa, który
przejrzał i idzie drogą krzyża

Jerozolima rozdz. 11-16

Św. Łukasz (lekarz, ewangelista) poznaje św. Pawła (faryzeusza, autora Listów)

- II podróż misyjna św. Pawła i choroba (słynny „oścień”) [Dzieje Apostolskie]
- W jednym z Listów św. Paweł pisze o chorobie
- Najprawdopodobniej dlatego właśnie Paweł poznaje Łukasza, który jest lekarzem ☺
- 40 terminów medycznych podobnych jak u Hipokratesa przy opisie uzdrowień Jezusa
- Jezus krwawi potem w Ogrójcu w nocy z Wielkiego Czwartku na Wielki Piątek
- Krytykuje środowisko lekarzy izraelskich: „brali mnóstwo pieniędzy od kobiety, która cierpiała na krwotok i jej nie pomogli” (są choroby, których nie można uleczyć, i lekarze nie mogą brać pieniędzy, kiedy wiadomo, że leczenie się nie uda)

Ciekawostka:
Łukasz zwraca
uwagę
szczególnie w
Dziejach
Apostolskich na
uzdrowiska, bo
jest lekarzem

SPA- *Sanus per aquam*
zdrowie przez wodę

Czy św. Łukasz spisuje relację Maryi, tak jak św. Marek św. Piotra?

- Najlepsza greka (jest lekarzem. Jan czy Piotr są rybakami).
- Najwięcej miłosierdzia (syn marnotrawny)
- Nie jest świadkiem, ale pisze Ewangelią na podstawie św. Pawła oraz wielu innych bezpośrednich świadków z Antiochii.
- Św. Paweł też bezpośrednio nie był świadkiem Ewangelii
- Najwięcej o Maryi może dlatego, że może jednym ze świadków była Maryja (szczególnie Zwiastowanie i Boże Narodzenie). Najwięcej o dzieciństwie Jezusa.
- Nawet rodowód Jezusa jest od Maryi, która też pochodziła z rodu Dawida jak Józef. (Mesjasz musiał pochodzić z rodu Dawida wg proroctw Starego Testamentu)

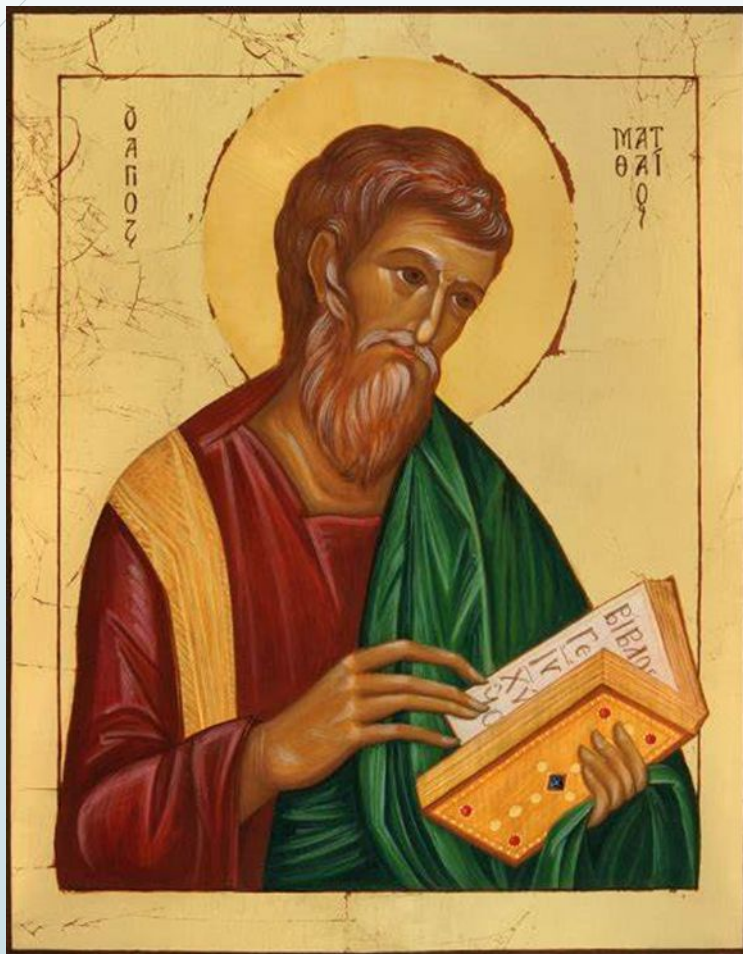

Według legendy ikonę Matki Bożej
Częstochowskiej napisał św. Łukasz

Św. Mateusz

Apostoł (jak św. Jan)

Poborca podatkowy (celnik) w Kafarnaum)

Zdrajca, bo pobiera podatek dla okupanta, czyli Cesarstwo Rzymskie

Pisze Ewangelię dla Żydów, dlatego mocno podkreśla, że Jezus wypełnia proroctwa Starego Testamentu.

Nie tłumaczy natomiast zwyczajów żydowskich, bo adresaci Ewangelii je rozumieją

Mojżesz typem Jezusa

Powołanie Mateusza,
Carravaggio

Główna myśl Ewangelii wg św. Mateusza:

JEZUS JEST OCZEKIWANYM MESJASZEM ZAPOWIADANYM PRZEZ PROROKÓW STAREGO TESTAMENTU

□ Mesjasz (hebr.)

□ = Chrystus (grec.)

□ = Namaszczony (pol.)

Św. Mateusz pisze do Żydów

- Św. Mateusz konstruuje swoją Ewangelię wzorując się na budowie Pięcioksięgu (Tora)
- A Jezusa przedstawia jako nowego Mojżesza (Pascha, niewola egipska, Dekalog)
- Naród żydowski czekał na nowego Mojżesza, nowe wyjście z niewoli (ale nie z niewoli rzymskiej, ale z niewoli grzechu)
- Autor Księgi Wyjścia pomija młodość Mojżesza, a św. Mateusz pomija młodość Jezusa
- Rzeź niewiniątek
- Góra Synaj i Dekalog <- > Góra Błogostawieństw i 8 błogostawieństw
- 40 lat na pustyni <-> 40 dni na pustyni

Wyjście Izraelitów z Egiptu pod wodzą Mojżesza (XIII w. p.n.e.)

Mojżesz	Jezus (u Mateusza)
Tora (Pięcioksiąg)	5 części Ewangelii
niewola egipska	niewola grzechu
rzeź niewiniątek	rzeź niewiniątek
Wyjście z Egiptu	Wyjście z Egiptu
brak opisu dzieciństwa	brak opisu dzieciństwa
Ramzes II (faraon)	Herod Wielki (król)
40 lat na pustyni	40 dni na pustyni
Dekalog na Górze Synaj	8 błogosławieństw na Górze Błogosławieństw
Przejście przez Jordan (Jozue)	Chrzest w Jordanie (w tym samym miejscu)
Dojście do Ziemi Obiecanej	Ziemią Obiecaną Królestwo Boże
Stare Przymierze (testamentum)	Nowe Przymierze (testamentum)

— THE BOOK OF —
EXODUS

Jezus jako nowy Mojżesz:

Bardzo ważne! Zapamiętaj:

Jezus a Stary Testament

Czy Jezus jest Mesjaszem?

- Mesjasz (hebr.) = Chrystus (grec.)
- Mesjasz ma wyzwolić Izraelitów z niewoli rzymskiej (jak Mojżesz z niewoli egipskiej)
- Mesjasz ma uczynić Izrael potężnym królestwem (jak Dawid)
- Mesjasz ma być z rodu Dawida (Józef i Maryja są z rodu Dawida)
- Właśnie dlatego Mateusz, który pisze Ewangelię dla Żydów, przedstawia Jezusa jako nowego Mojżesza i Dawida
- A struktura Ewangelii dzieli się na pięć części, jak Pięcioksiąg, czyli Tora.

ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
Tet	Chet	Zajin	Waw	He	Dalet	Gimel	Bet	Alef
ס	נ	נ	מ	מ	ל	ך	כ	י
Samech	Nun	Nun	Mem	Mem	Lamed	Kaf	Kaf	Jod
ת	ש	ר	ק	ץ	צ	ף	פ	ע
Taw	Szin	Resz	Kof	Cade	Cade	Pe	Pe	Ajin

- „JEZUS NIE ZMIENIA TORY, ALE JĄ WYPEŁNIA”!!!
- Jezus mówi: „nie przyszedłem znieść, ale wypełnić”
- Ani jota ze starego prawa nie będzie zmieniona, ale wypełniona

Jezus wypełnia proroctwa

600 lat wcześniej (Jeremiasz 33,14-15)
Potomek króla Dawida

"W owych dniach i w owym czasie sprawię, że prawdziwa latorośl wyrośnie Dawidowi. Będzie wykonywał prawo i sprawiedliwość na ziemi."

750 lat wcześniej (Izajasz 8,23-9,1)

Zamieszkały w Kafarnaum

(w ziemi Zebulona i Naftalego)
"Jak w przeszłości (w ziemi Zebulona i Naftalego) sprowadził Pan hańbę na ziemię Zebulona i na ziemię Naftalego, tak w przyszłości okryje chwałą drogę morską, Zajordanie i okręg pogan. Lud, który chodzi w ciemności, ujrzy światło wielkie, nad mieszkańcami krainy mroków zabłyśnie światłość."

520 lat wcześniej (Zachariasz 9,9)

Wjazd do Jerozolimy na ośle

"Wesel się bardzo, córko syjońska! Wykrzykuj, córko jerozalemska! Oto twój król przychodzi do ciebie, sprawiedliwy on i zwycięski, łagodny i jedzie na osle, na osłędzie, żrebięciu osłicy podjarzemnej."

750 lat wcześniej (Izajasz 53, 12)

Zabity jako przestępca

"Dlatego dam mu dział wśród wielkich i z mocarzami będzie dzielił łupy, za to, że ofiarował na śmierć swoją duszę i do przestępców był zaliczony."

1000 lat wcześniej (Psalm 22,17-18)

Przebicie rąk i nóg

"Osaczyła mnie gromada złoników, przebodli ręce i nogi moje. Mogę policzyć wszystkie kości moje; oni przyglądają się, syca się moim widokiem."

1000 lat wcześniej (Psalm 69,22)

Napojenie żółcią i octem

"Dodali żółci do pokarmu mego, a w pragnieniu moim napoili mnie octem."

520 lat wcześniej (Zachariasz 12,11)

Przebicie boku

"Wtedy spojrzą na Mnie, na tego, którego przebodli, i będą go opłakiwać, jak opłakuje się jedynaka, i będą gorzko biadać nad nim, jak gorzko biadała nad pierworodnym."

722 lata wcześniej (Micheasz 5,1)

Urodzony w Betlejem

"Ale ty, Betlejemie Efrata, najmniejszy z okęgów judzkich, z ciebie mi wyjdzie ten, który będzie władcą Izraela."

1000 lat wcześniej (Psalm 78,1-2)

Nauczający w przypowieściach

"Słuchaj, ludu mój, nauki mojej, nakłońcie uszu na słowa ust moich! Do przypowieści otworzę usta moje, opowiem zagadkowe dzieła starodawne."

1000 lat wcześniej (Psalm 41,10)

Zdradzony przez przyjaciela

"Nawet przyjaciel mój, któremu zaufałem, który jadł mój chleb, podniósł piętę przeciwko mnie."

520 lat wcześniej (Zachariasz 11,13-13)

Sprzedany za 30 srebrników

"I odważyli mi jako zapłatę trzydzieści srebrników. Lecz Pan rzekł do mnie: Wrzuć je do skarbca, tę wysoką cenę, na jaką Mnie oszacowali!"

1000 lat wcześniej (Psalm 22,19)

Rozdzielenie szat i rzucanie losów o suknię

"Między siebie dzielą szaty moje, i o suknię moją los rzucają."

1000 lat wcześniej (Psalm 34,21)

Nie złamana żadna kość

"Strzeże wszystkich kości jego, żadna z nich się nie złamie."

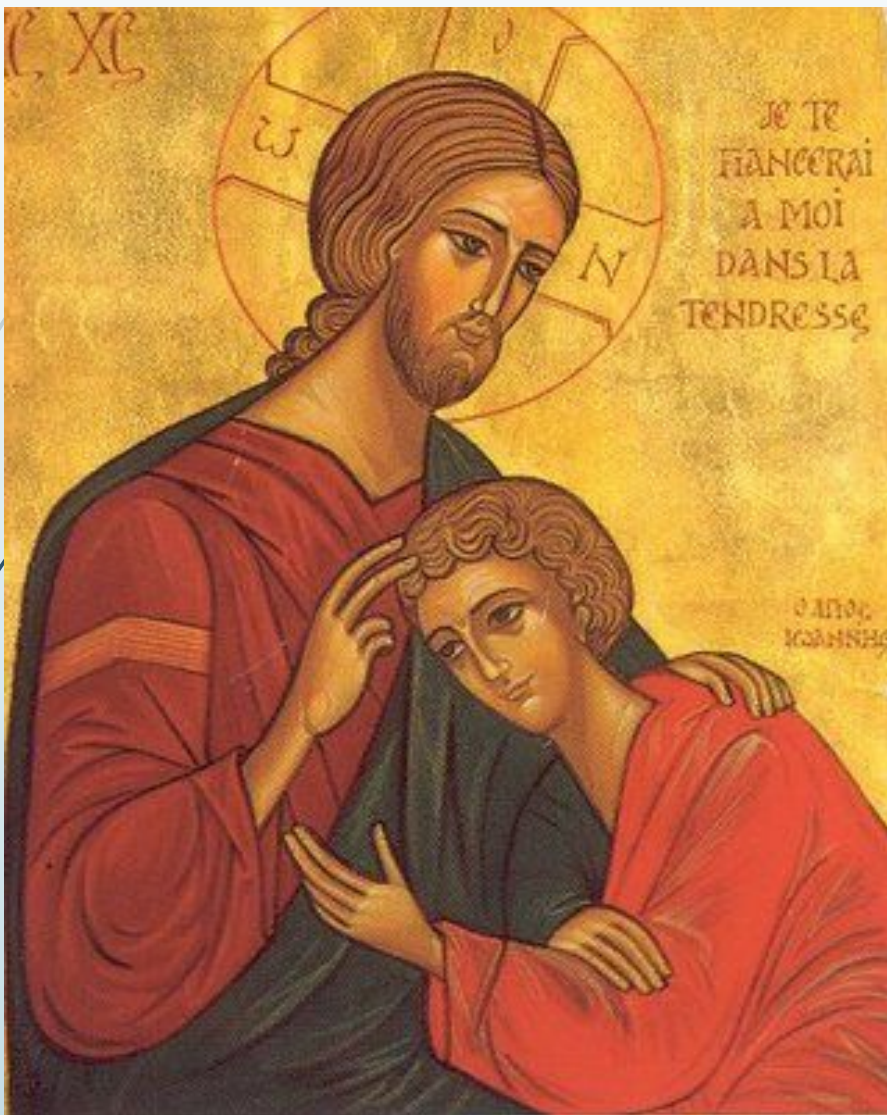

780 lat wcześniej (Amos 8,9)

Zaćmienie się słońca po śmierci

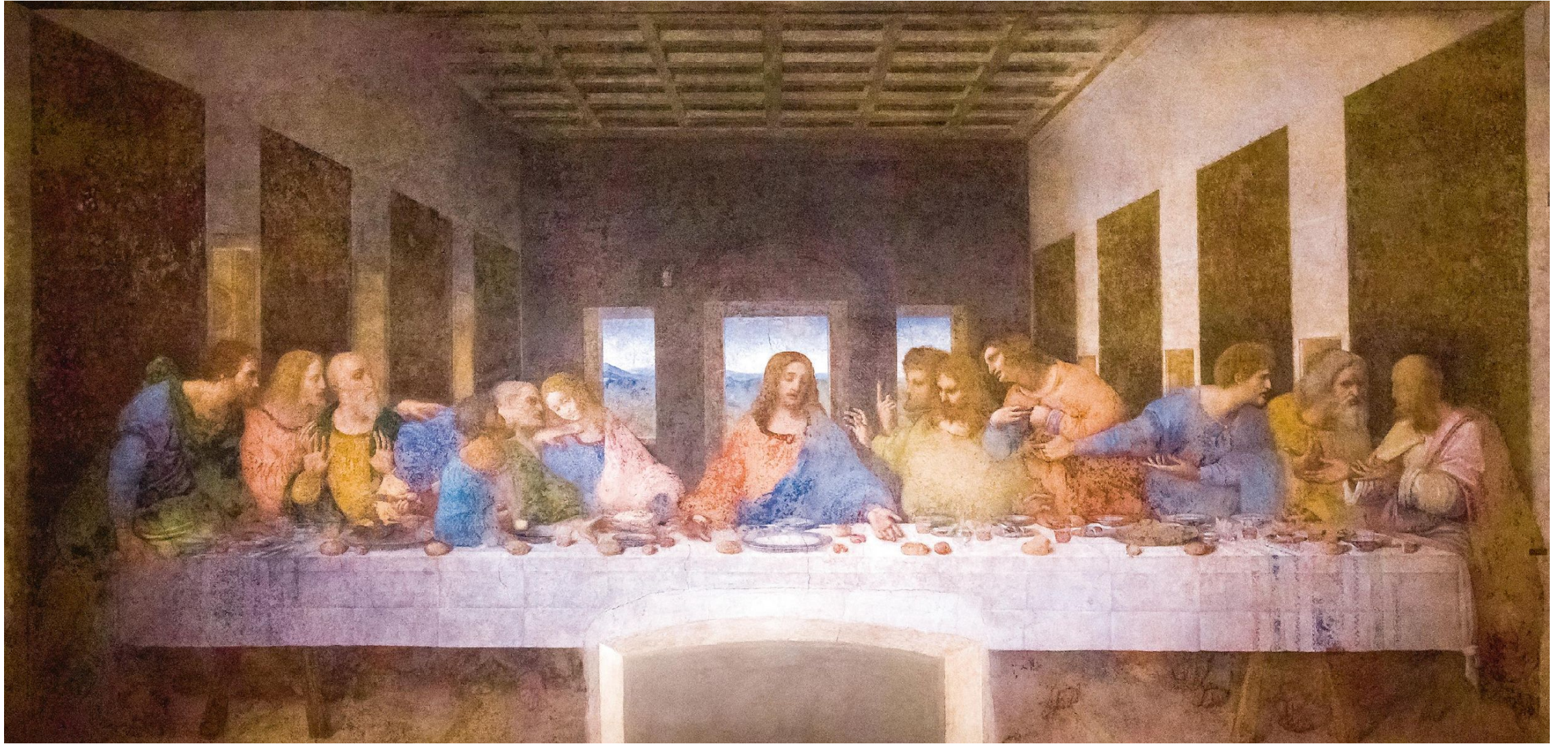
"W owym dniu, mówi Wszechmogący Pan, sprawię, że słońce zajdzie w południe, i mrokiem okryję ziemię w biały dzień."

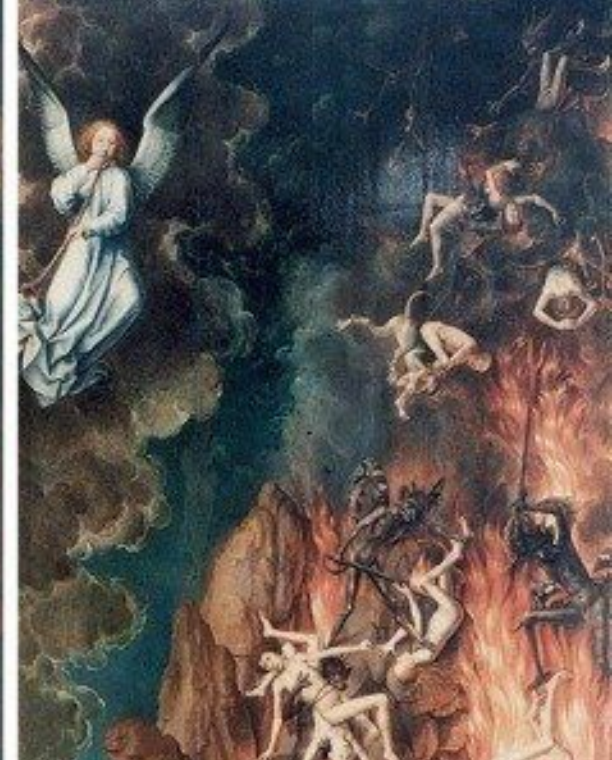
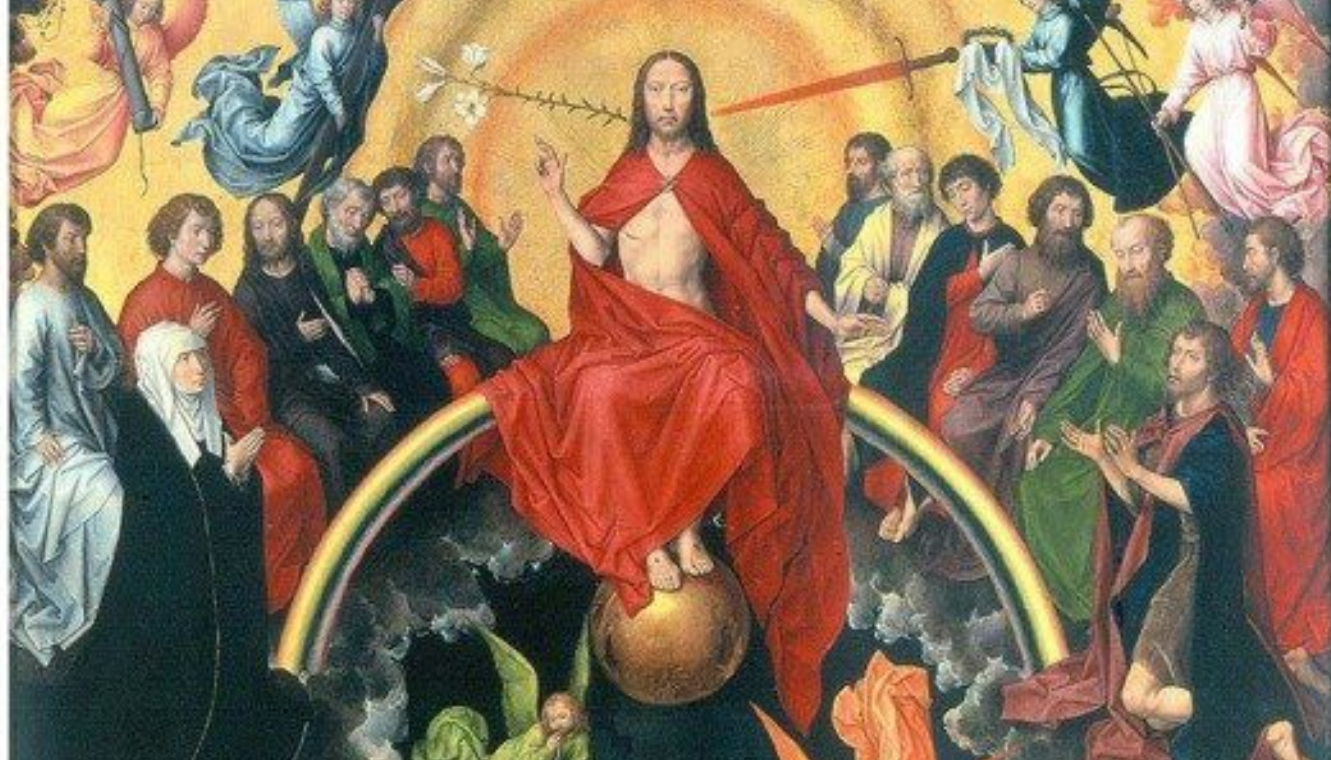
Św. Jan Apostoł

- Najmłodszy Apostoł
- syn Zebedeusza i Salome, brat Jakuba Większego (Starszego) Apostoła
- Najpierw był uczniem św. Jana Chrzciciela
- Jego Ewangelia różni się od trzech pozostałych (Mt, Mk, Łk – tzw. synoptyczne)
- Autor trzech Listów św. Jana i Apokalipsy
- „umiłowany uczeń”
- Stał pod krzyżem z Maryją „Oto syn Twój, Oto Matka twoja”. Potem wzajemnie się sobą opiekowali.
- Jako jedyny Apostoł umarł naturalnie w wieku 102 lat w Efezie

Apokalipsa św. Jana jest ostatnią
księgą Nowego Testamentu

7 razy: JA JESTEM

*Ja jestem
światłością świata*

- 7 – to symboliczna liczba oznaczająca pełnię: 3 (Osoby Boskie) + 4 (strony świata) = 7
- **JA JESTEM = JHWH = Jahwe** (święte imię Boga, które mógł wypowiedzieć tylko raz do roku arcykapłan w świątyni jerozolimskiej)
- W Księdze Wyjścia Bóg wyjawia swoje imię Mojżeszowi (płonący krzew, Pascha i ucieczka z niewoli egipskiej, Dekalog)
- Jezus mówiąc „Ja Jestem...” nazywa samego siebie Jahwe, czyli Bogiem. Dla Żydów to największe bluźnierstwo.
- „Światłość świata” –nawiązanie do słupa ognia, który prowadził Izraelitów przez pustynię

"I am the true
vine"

JOHN 15:1-5

"I am the bread
of life"

JOHN 6:35-48

"I am the way,
the truth and the
life"

JOHN 14:6

"I am the light
of the world"

JOHN 8:12; 9:5

"I am the resurrec-
tion and the life"

JOHN 11:25

"I am the good
shepherd"

JOHN 10:11-14

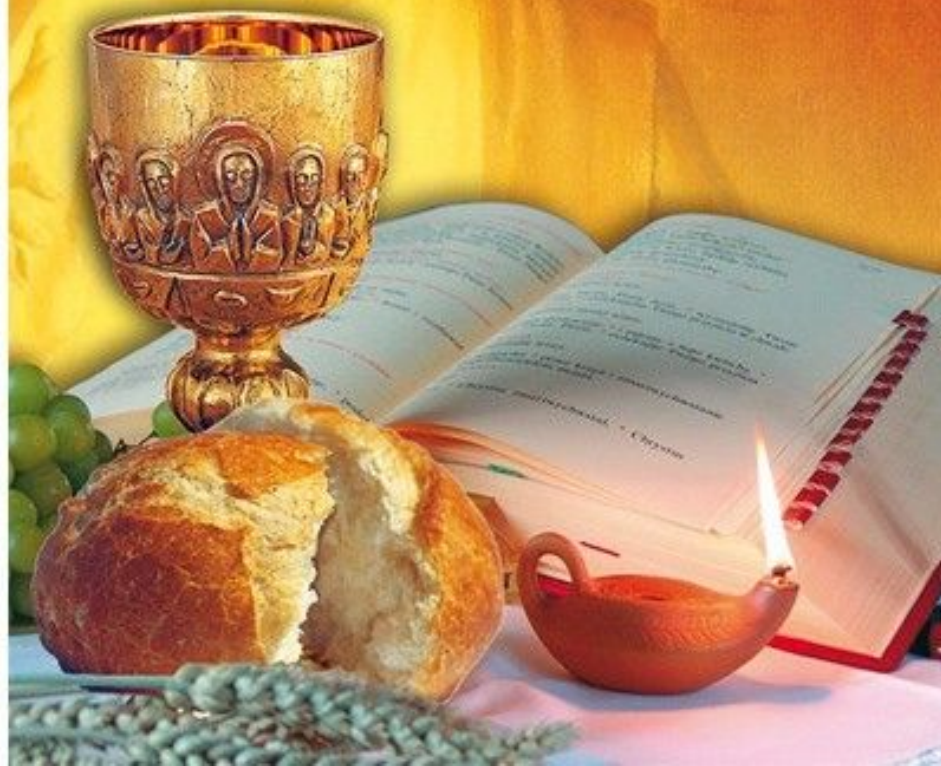

"I am the gate"

JOHN 10:7

The seven "I AM" statements of Jesus

JA JESTEM
CHŁEBEM
ŻYCIA

Ciekawostka: imię Boga?

JHWH

Adonaj

Elohim

Jehowa?

THE SECRETS

OF BIBLICAL HEBREW

וְהָיָה

יְהוָה

יְהוָה

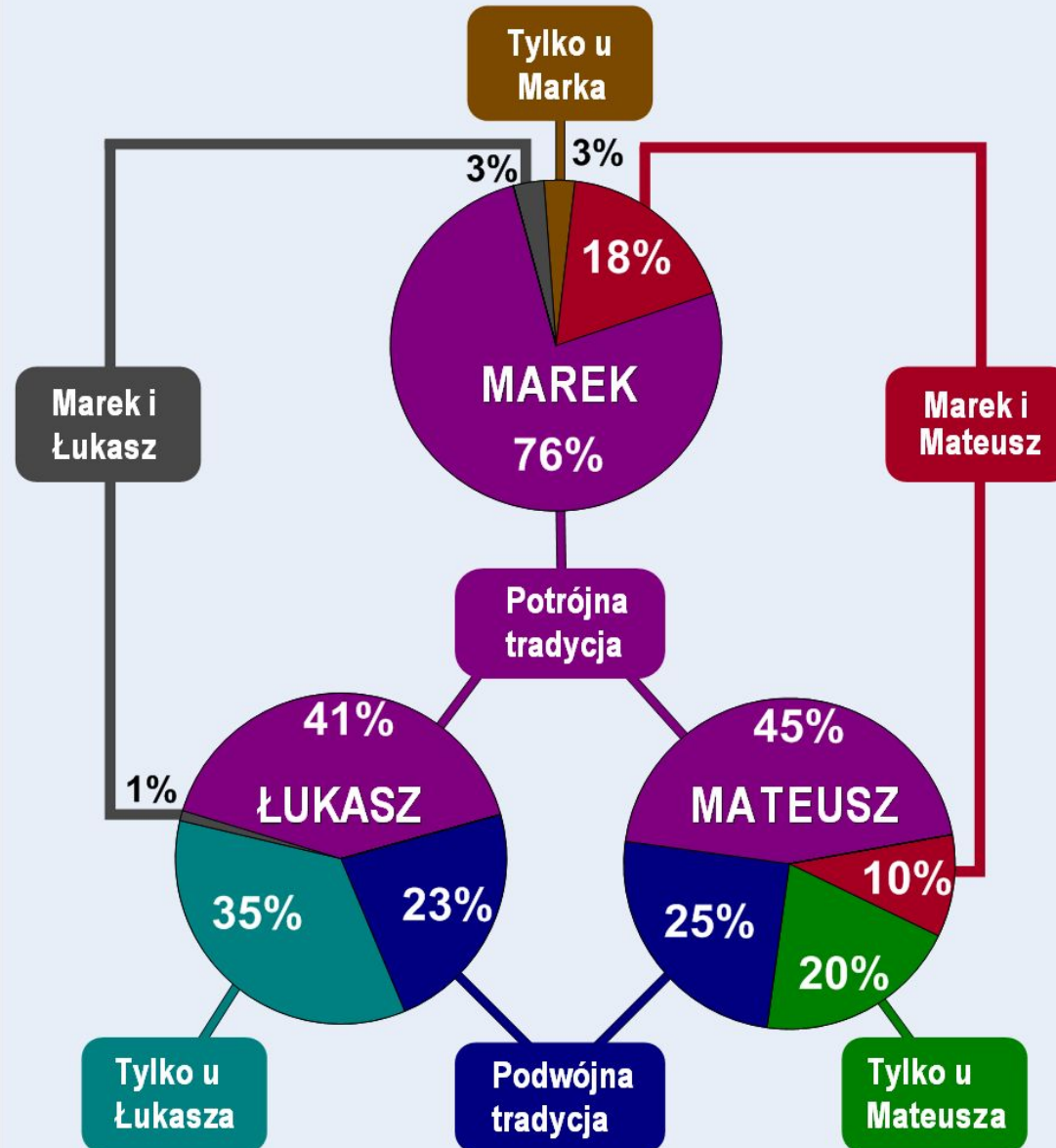
פ	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
Tet	Chet	Zajin	Waw	He	Dalet	Gimel	Bet	Alef
ס	נ	נ	ם	ם	ל	ך	כ	י
Samech	Nun	Nun	Mem	Mem	Lamed	Kaf	Kaf	Jod
ת	ש	ר	ק	ץ	צ	ף	פ	ע
Taw	Szin	Resz	Kof	Cade	Cade	Pe	Pe	Ajin

Porównanie Ewangelii:

- Marek: najkrótsza i najstarsza, tłumacz św. Piotra, dużo łacynizmów i arameizmów. Dla Rzymian, więc mało proroców Starego Testamentu. Najbardziej krytyczna wobec św. Piotra
- Łukasz: najdłuższa, lekarz, duży akcent miłosierdzia, Maryjność i dzieciństwo Jezusa (Zwiastowanie, Nawiedzenie, Boże Narodzenie, Odnalezienie w świątyni). Dla pogan, dlatego wyjaśnienie terminów i zwyczajów hebrajskich. Mało proroców. Cdn... w Dziejach Apostolskich
- Mateusz: aramejska, spełnienie proroców Starego Testamentu, bo adresowana do Żydów. Mało wyjaśnień zwyczajów hebrajskich. Szczegóły przepisów podatkowych. Celnik, Apostoł
- Jan: najmłodszy Apostoł, jako jedyny niezamordowany, 7 razy JA JESTEM

Relacje pomiędzy Ewangeliąmi Synoptycznymi

Marek

Źródło Q

Mateusz

Łukasz